

SAMMANFATTNING AV RAPPORT 2018: 13

Dubbeldagar – vissa pappors väg in i föräldrapenningen?

En analys av pappors uttag av föräldrapenning under barnets första levnadsår, före och efter införandet av dubbeldagar

---

isf

Detta är en sammanfattning av en rapport från Inspektionen för socialförsäkringen. Rapporten i sin helhet kan läsas online, laddas ner och beställas på www.inspsf.se.

Stockholm 2018

© Inspektionen för socialförsäkringen

Författare: Susanne Fahlén (projektledare) och Simon Bjurström.

Sammanfattning

Den 1 januari 2012 infördes de så kallade dubbeldagarna i föräldraförsäkringen. Dessa dubbeldagar ger föräldrar möjligheten att ta ut föräldrapenning samtidigt för samma barn och för samma tid i totalt 30 dagar under barnets första levnadsår.

Tidigare studier har visat att föräldraförsäkringens utformning och reformer för att öka pappors uttag av föräldrapenning påverkar hur pappor använder föräldrapenningen och hur den fördelas mellan föräldrarna. Det är därför viktigt att undersöka om införandet av dubbeldagar har förändrat hur pappor tar ut sin föräldrapenning under barnets första levnadsår.

Granskningen besvarar följande frågor:

- Har en- och flerbarnspappors uttag av föräldrapenning förändrats efter att dubbeldagarna infördes?
- Vilka en- och flerbarnspappor använder dubbeldagar? Finns det skillnader mellan pappor i olika socioekonomiska grupper?
- Har införandet av dubbeldagar bidragit till att pappor börjar ta ut föräldrapenning tidigare? Ser detta olika ut för olika grupper av en- och flerbarnspappor?

Det är rimligt att anta att uttaget av både föräldrapenning och dubbeldagar kan skilja sig åt mellan en- och flerbarnspappor. Därför är de olika analyserna uppdelade på enbarnspappor och flerbarnspappor.

Så har granskningen genomförts

Analyserna är baserade på data från Försäkringskassan. Populationen består av samtliga pappor, till barn födda i Sverige under åren 2009–2015, som bor tillsammans med barnets mamma och som uppfyller vissa kriterier. Perioden som analyseras är barnets första levnadsår, för barn födda år 2009–2015.

Undersökningen innehåller flera dimensioner som analyseras ur olika perspektiv. En dimension är pappatyperna, det vill säga om det rör sig om en- eller flerbarnspappor. En annan dimension är tiden för uttaget, det vill säga pappors uttag av föräldrapenning för barn födda före, under eller efter införandet av dubbeldagar. En tredje dimension är de socioekonomiska faktorerna: pappans inkomstnivå, pappans andel av den totala hushållsinkomsten, föräldrarnas utbildningsnivå samt föräldrarnas födelseland.

Fler pappor tar ut föräldrapenning och många börjar med dubbeldagar

Både en- och flerbarnspappor har ökat sitt genomsnittliga uttag av dagar med föräldrapenning under barnets första levnadsår. Det gäller för alla barnkullar födda åren 2009–2015. Enbarnspappor använder i genomsnitt fler dagar med föräldrapenning än flerbarnspappor under barnets första levnadsår.

Ökningen av det genomsnittliga uttaget av dagar med föräldrapenning är en generell trend. Denna trend kan endast delvis förklaras av att dubbeldagarna infördes.

Parallellt med denna ökning tar allt färre en- och flerbarnspappor inte ut någon föräldrapenning alls, vilket leder till att andelen en- och flerbarnspappor som tar ut dagar med föräldrapenning har ökat. Denna ökning av andelen pappor som tar ut dagar med föräldrapenning är något större inom de socioekonomiska grupper som vanligtvis tar ut färre dagar med föräldrapenning eller inga dagar alls. Dessa grupper är pappor som har en låg inkomst, pappor med lägre inkomst än mamman, pappor i par där båda har förgymnasial utbildning och pappor i par där båda är utrikes födda.

Nästan hälften av de en- och flerbarnspappor som tog ut föräldrapenning under barnets första levnadsår tog även ut dubbel dagar. Men en- och flerbarnspapporna som tog ut dubbel dagar tog totalt sett färre dagar med föräldrapenning jämfört med papporna som inte tog ut dubbel dagar under barnets första levnadsår. Det är även något vanligare att enbarnspappor tog ut dubbel dagar jämfört med flerbarnspappor.

Socioekonomiska faktorer samvarierar med pappornas uttag av dubbel dagar och föräldrapenning

Vår analys visar att det inte är samma socioekonomiska grupper av pappor som vanligtvis tar ut dagar med föräldrapenning som också tar ut dubbel dagar.

De socioekonomiska grupper av pappor som är mindre benägna att ta ut dagar med föräldrapenning över huvud taget är de grupper som i högre utsträckning tar ut dubbel dagar när de väl valt att gå in i föräldrapennings-systemet. Resultatet visar att:

- en- och flerbarnspapporna med lägre inkomster är mer benägna att ta ut dubbel dagar
- en- och flerbarnspapporna med högre inkomst än mamman är mer benägna att ta ut dubbel dagar
- en- och flerbarnspapporna i par där båda har lägre utbildning är mer benägna att ta ut dubbel dagar
- en- och flerbarnspapporna i par där båda är inrikes födda är minst benägna att använda dubbel dagar.

Pappor har tidigarelagt sitt föräldrapenninguttag efter att dubbel dagarna infördes

Det finns ett samband mellan tidpunkten för det första uttaget av dagar med föräldrapenning och möjligheten att ta ut dubbel dagar. Det är däremot svårt att fastställa orsak och verkan – det vill säga om möjligheten att ta ut dubbel dagar har påverkat tidigareläggandet eller om tidigareläggandet skulle ha skett även om dubbel dagarna inte infördes. Vi kan ändå se att allt fler pappor har tidigarelagt sitt uttag av dagar med föräldrapenning efter att möjligheten att ta ut dubbel dagar infördes. Vi kan också se att det är

relativt vanligt med dubbeldagar bland de pappor som börjat ta ut föräldrapenning tidigt under barnets första levnadsår.

Runt 40–50 procent av de pappor som började ta ut dagar med föräldrapenning när barnet var några månader gammalt tog även ut dubbeldagar. Det innebär att mer än hälften av en- och flerbarnspapporna inleder sitt uttag av dagar med föräldrapenning med individuell föräldrapenning och inte med dubbeldagar.

När vi tar hänsyn till flera olika socioekonomiska och demografiska faktorer samtidigt ser vi att pappornas tidigareläggande av uttaget av föräldrapenning skiljer sig åt mellan olika grupper av pappor. Resultatet visar att de pappor som börjar ta ut dagar med föräldrapenning tidigast är:

- en- och flerbarnspappor med medelinkomst
- en- och flerbarnspappor med högre inkomst än mamman
- en- och flerbarnspappor i par med lägre utbildning.

Dessa gruppkillnader ser ungefär likadana ut både före och efter att dubbeldagarna infördes. Men i genomsnitt har en- och flerbarnspappor, oavsett socioekonomisk grupp, börjat ta ut dagar med föräldrapenning cirka en månad tidigare efter det att dubbeldagarna infördes.

Slutsatser

Syftet med dubbeldagarna är att stärka föräldrarnas möjlighet att gemensamt etablera rutiner och dela på ansvaret för barnets vård under barnets första tid i livet. Ett indirekt syfte är ökad jämställdhet både när det gäller fördelning av hem- och omsorgsarbetet och fördelningen av dagar med föräldrapenning.

Resultatet indikerar att möjligheten att ta ut dubbeldagar främst bidragit till en viss omfördelning. Det innebär att vissa pappor har använt dubbeldagar i stället för att använda sina individuella dagar med föräldrapenning. Men det finns också indikationer på att vissa grupper av pappor, som tidigare inte tagit ut föräldrapenning alls, har börjat att ut dagar med föräldrapenning.

Vi ser även att användandet av dubbeldagar var som högst efter introduktionsåret, det vill säga för barn födda år 2012. Därefter sjunker det genomsnittliga uttaget av dubbeldagar. En tänkbar förklaring till detta är att möjligheten att ta ut dubbeldagar fick stor uppmärksamhet direkt vid införandet men att reglerna kring dubbeldagarna inte fick samma uppmärksamhet. Det kan ha varit otydligt att dubbeldagarna inte innebar extra dagar med föräldrapenning, utan att antalet dagar med föräldrapenning minskas med motsvarande antal dubbeldagar om dessa används. Det kan också ha varit otydligt att de reserverade dagarna inte kan tas ut som dubbeldagar.

I flera av våra analyser förekommer det skillnader mellan en- och flerbarnspapporna. Det är till exempel en större andel av flerbarnspapporna som inte tar ut någon föräldrapenning alls, jämfört med enbarnspapporna. En förklaring till detta kan vara att försörjningsbördan ökar när familjen har

flera barn. En annan förklaring kan vara att fördelningen av det obetalda hemarbetet blir mer traditionellt när paret får tillökning i familjen.

Att pappor som tar ut dubbeldagar totalt sett tar ut färre dagar med föräldrapenning än pappor som inte tar ut dubbeldagar, tyder på att dubbeldagarna i sig inte bidragit till att pappor tar ut fler dagar med föräldrapenning under barnets första år. Hur det ser ut under efterföljande år har inte varit i fokus för denna rapport. Men det finns indikationer på att de pappor som inte tar ut dubbeldagar under barnets första levnadsår tar ut fler individuella dagar med föräldrapenning under barnets andra levnadsår, jämfört med pappor som tar ut dubbeldagar.

Det mest centrala resultatet av vår granskning är att de socioekonomiska grupper av pappor som är mest benägna att ta ut dubbeldagar är de grupper av pappor som är minst benägna att ta ut föräldrapenning över huvud taget. Mest benägna att använda dubbeldagar är pappor med lägre inkomster, pappor som har högre inkomst än mamman, pappor i par där båda har lägre utbildning och pappor i par där båda är utrikes födda.

Det tyder på att möjligheten att ta ut dubbeldagar kan ha sporrat vissa pappor att börja ta ut föräldrapenning. Dubbeldagarna kan alltså vara en väg in i föräldrapenningen för de socioekonomiska grupper av pappor som kanske annars inte skulle ha tagit ut någon föräldrapenning alls. Utan denna möjlighet skulle dessa pappor kanske inte tagit ut någon föräldrapenning alls under barnets första levnadsår.

Resultaten visar även att samtliga en- och flerbarnspappor, oavsett socioekonomisk grupp, börjar ta ut dagar med föräldrapenning tidigare, jämfört med papporna till barn som föddes innan dubbeldagarna infördes.

ISF drar slutsatsen att även om dubbeldagarna eventuellt inte bidrar till att pappor tar ut fler dagar efter barnets ettårsdag, så pekar våra resultat på att dubbeldagarna bidragit till att allt fler pappor inom olika socioekonomiska grupper börjar ta ut dagar med föräldrapenning tidigare under barnets första levnadsår. Det tyder på att dubbeldagarna kan tjäna som en "inkörsport" till föräldrapenningen för vissa socioekonomiska grupper av pappor som annars kanske inte skulle ha tagit ut någon föräldrapenning alls.

